
MONOGRAFIE PRAWNICZE

JAWNOŚĆ
I JEJ OGRANICZENIA

TOM I

IDEE I POJĘCIA

GRAŻYNA SZPOR

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

JAWNOŚĆ I JEJ OGRANICZENIA

TOM I
IDEE I POJĘCIA

GRAŻYNA SZPOR

Polecamy nasze publikacje monografii pod red. G. Szpor,
JAWNOŚĆ I JEJ OGRANICZENIA:

Z. Cieślak (red.)

TOM II. PODSTAWY AKSJOLOGICZNE

Z. Kmieciak (red.)

TOM III. SKUTECZNOŚĆ REGULACJI

M. Jaśkowska (red.)

TOM IV. ZNACZENIE ORZECZNICTWA

A. Piskorz-Ryń (red.)

TOM V. DOSTĘP I WYKORZYSTYWANIE

A. Gryszczyńska (red.)

TOM VI. STRUKTURA TAJEMNIC

C. Martysz (red.)

TOM VII. POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE

J. Gołaczyński (red.)

TOM VIII. POSTĘPOWANIA SĄDOWE

B. Szmulik (red.)

TOM IX. ZADANIA I KOMPETENCJE

J. Majewski (red.)

TOM X. PRZECIWDZIAŁANIE PRZESTĘPCZOŚCI

C. Mik (red.)

TOM XI. STANDARDY EUROPEJSKIE

T. Bąkowski (red.)

TOM XII. MODEL REGULACJI

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

JAWNOŚĆ I JEJ OGRANICZENIA

TOM I

IDEE I POJĘCIA

GRAŻYNA SZPOR

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Natalia Adamczyk

Publikacja wydana w ramach projektu
Nr DOBR/0075/R/ID2/2013/03
„Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym
państwie prawnym” współfinansowanego przez
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Recenzja naukowa:
prof. dr hab. Małgorzata Jaśkowska

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-8820-5

ISBN e-book 978-83-255-8821-2

Spis treści

Wstęp	IX
Wykaz skrótów	XIII
Literatura	XIX
Rozdział 1. Jurydyzacja jawności i jej ograniczeń w XXI wieku	1
§ 1. Zmniejszanie niepewności w społeczeństwie informacyjnym	1
I. Wolność, własność i bezpieczeństwo w świecie nowych technologii	1
II. Europejskie strategie rozwoju społeczeństwa informacyjnego .	7
III. Polskie strategie, plany i programy informatyzacji	12
§ 2. Ewolucja regulacji prawnej jawności i jej ograniczeń	22
I. Standardy europejskie	22
II. Standardy konstytucyjne	28
III. Jurydyzacja zagadnień informacyjnych w Polsce	30
IV. Stan administracyjnoprawnej regulacji jawności i jej ograniczeń	37
V. Perspektywy zmian	40
§ 3. Problem interdyscyplinarności badań	46
I. Przetwarzanie danych jako przedmiot badań nauki prawa	46
II. Luki wiedzy o jawności i jej ograniczeniach	60
§ 4. Koncepcja kompleksowego modelowania regulacji	64
I. Optymalizacja regulacji jawności jako cel badań	64
II. Struktura prac badawczych i wdrożeniowych	66
III. Tradycyjne i heurystyczne metody analizy jawności	69
IV. Nowe dylematy administrowania w społeczeństwie informacyjnym	74
A. Stabilność regulacji czy szybkie dostosowywanie do zmiennych potrzeb	74
B. Osmoza czy separacja regulacji zagadnień informacyjnych	76
C. Redukcja czy redefinicja funkcji prawa administracyjnego	77

Rozdział 2. Znaczenie terminologii w badaniach jawności i jej ograniczeń	81
§ 1. Podstawowe kwestie terminologiczne	81
I. Pojęcia – przedmioty i narzędzia badań	81
II. Jawność i niejawnosc w języku prawnym i prawniczym	82
III. Akty wprowadzające terminy z zakresu jawności i jej ograniczeń	83
§ 2. Zasady techniki prawodawczej odnoszące się do terminologii	87
I. Regulacja prawna techniki prawodawczej	87
II. Przejrzystość regulacji a „dziedziny spraw”	88
III. Zrozumiałość regulacji prawnej a normalizacja	92
IV. Spójność regulacji a słowniki i definicje	94
§ 3. Pojmowanie i kategoryzacja informacji	98
I. Informacja w naukach prawnych i pozaprawnych	98
II. Interdyscyplinarna definicja informacji	103
III. Informacja i dane w złożonych określeniach języka prawnego	106
IV. Kategoryzacja informacji	111
§ 4. Informatyka i inne określenia efektywnego przetwarzania danych ..	114
I. Informatyka a technologie informacyjno- komunikacyjne	114
II. Systemy informacyjne, informatyczne i teleinformatyczne	120
III. Dane analogowe i cyfrowe a cyfryzacja i digitalizacja	125
IV. Informatyka a cybernetyka, cyberprzestrzeń i cyberbezpieczeństwo	130
§ 5. Infrastruktura informacyjna i jej komponenty	138
I. Rozwój agregacji danych i jej oznaczeń	138
II. Dokumenty i dokumenty elektroniczne	139
III. Rejestry i ich informatyzacja	149
IV. Bazy danych a pozarejestrowe zasoby informacyjne	155
V. Informacja przestrzenna w infrastrukturze informacyjnej	158
§ 6. Terminologiczne podstawy zmian regulacji	161
I. Mankamenty jawności jako pojęcia-narzędzia	161
II. Prawo informacyjne i prawo informatyczne	163
Rozdział 3. Administracyjnoprawne problemy udostępniania informacji i ochrony tajemnic	167
§ 1. Analiza systemowa a multidyscyplinarność	167
I. Struktura systemu prawa administracyjnego a regulacja jawności	167
II. Granice prawa administracyjnego a badania jawności	170
§ 2. Podstawy oceny regulacji jawności	171
I. Perspektywa aksjologiczna	171
II. Standardy międzynarodowe i europejskie	176

III. Dorobek orzecznictwa jako podstawa klasyfikacji ograniczeń jawności	182
IV. Skuteczność prawa i skuteczność administracji	184
§ 3. Wybrane problemy materialnoprawne	190
I. Prawo materialne a normy materialne	190
II. Zakres informacji publicznej i regulacja jej wykorzystywania .	194
III. Słabości prawnej ochrony tajemnic	199
IV. Sankcje administracyjne a sankcje karne w ograniczaniu jawności	200
§ 4. Wybrane problemy proceduralne	207
I. Weryfikacja danych w postępowaniach administracyjnych i sądowych	207
II. Dostęp do informacji publicznej w postępowaniu administracyjnym	218
III. Publikacja orzeczeń a ich anonimizacja	222
§ 5. Wybrane problemy prawnoustrojowe	228
I. Podmioty właściwe w sprawach udostępniania informacji publicznej	228
II. Organy właściwe w sprawach informatyzacji	232
III. Organy właściwe w sprawach ochrony informacji niejawnych i uprawnione do prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych	237
Rozdział 4. Idee regulacji informacji i informatyzacji	245
§ 1. Pogłębianie podstaw aksjologicznych	245
I. Koncepcje roli państwa i administracji publicznej w społeczeństwie informacyjnym	245
II. Ekspansja dezinformacji a informacja jako dobro	249
III. Zrównoważony rozwój a zrównoważona konsumpcja informacji	251
IV. Autonomia informacyjna a jawność i jej ograniczenia	254
§ 2. Restrukturyzacja materii ustawowej	257
I. Precyzowanie zakresu informacji publicznej i informacji sektora publicznego	257
II. Porządkowanie przesłanek dostępu i ponownego wykorzystywania informacji	260
III. Przewycięzanie rozproszenia publicznoprawnych ograniczeń jawności	262
IV. Potrzeba nowej regulacji ustawowej informacji	265
§ 3. Konsolidacja prawa informatycznego	266
I. Idea porządkująca	266
II. Zakres prawa informatycznego	268

Spis treści

III. Terminologia jako przesłanka konsolidacji	274
IV. Prawo informatyczne wobec nowych wyzwań	275
Podsumowanie i wnioski	279
Indeks rzeczowy	289

Wstęp

Na świecie i w Polsce już trzecią dekadę gwałtownie wzrasta intensywność regulacji prawnej jawności i jej ograniczeń. Schyłek „epoki papieru” zbiegł się z oparciem ładu informacyjnego na swobodnym przepływie danych. Poszerzaniu przestrzeni dostępnej człowiekowi dzięki rozwojowi komunikacji, towarzyszyło kurczenie się tej przestrzeni, nad którą człowiek panuje: umożliwiającej samozaspokajanie jego potrzeb.

Znaczenie cyfryzacji i komunikacji elektronicznej, nowych sposobów przetwarzania danych wspomagających człowieka w zmniejszaniu niepewności, wyraża charakteryzowanie współczesnych stosunków społecznych i gospodarczych jako „społeczeństwa informacyjnego” i „gospodarki informacyjnej”.

Pochodną tych przemian jest nieadekwatność tradycyjnego ujmowania zagadnień informacyjnych w procesach stanowienia i stosowania prawa, do aktualnych potrzeb. Trudne jest godzenie wymogów pogłębionej transparentności działania państwa, z koniecznością ochrony informacji w interesie publicznym (m.in. zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa państwa i ich zwalczania) oraz w interesach indywidualnych i grupowych, w tym związanych z komercjalizacją wykorzystania zasobów informacyjnych.

W celu diagnozy dostępu do informacji i jego uwarunkowań oraz zwiększenia skuteczności regulacji prawnej przetwarzania danych chronionych przed ujawnieniem Narodowe Centrum Badań i Rozwoju zainicjowało i dofinansowało projekt badawczo-rozwojowy¹. Objęto nim: przegląd prawa krajowego w zakresie jawności i jej ograniczeń (w tym tajemnic), pozaprawne uwarunkowania (techniczne, organizacyjne, ekonomiczne, społeczne) ochrony informacji, analizę porównawczą prawa krajowego, europejskiego (unijnego) i wybranych krajów (w tym pozaeuropejskich). Założono ocenę regulacji prawnej według kryteriów: realizacji celów (skuteczności) regulacji, spójności poszczególnych aktów (relacji między aktami) i stopnia skomplikowania wykonania przepisów prawa wraz z analizą porównawczą z innymi systemami prawnymi. Oprócz przedstawienia modelu ochrony informacji w Polsce, zaplanowano określenie zasad, które powinny być stosowane przy tworzeniu aktów prawnych w rozpatrywanym obszarze.

¹ „Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym” Projekt badawczo-rozwojowy [MRJ] realizowany w okresie 9.5.2013–9.7.2016 r. przez Konsorcjum, którego liderem jest Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie a członkami Uniwersytet Wrocławski, Naukowe Centrum Prawno-Informatyczne i Wydawnictwo C.H. Beck, w ramach umowy DOBR/0075/R/ID2/2013/03 z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

Opracowana koncepcja ma stanowić podstawę dla dalszych działań wdrożeniowych (w tym działań prawotwórczych) zapewniających:

- 1) zmniejszenie rozproszenia, poprawę spójności i uproszczenie regulacji,
- 2) racjonalizację obciążeń administracyjnych związanych z ochroną informacji,
- 3) zgodne z zasadą demokratycznego państwa prawnego monitorowanie, wykrywanie i zapobieganie przestępstwom w obszarze przetwarzania danych. „Jawność” jest polskim terminem ustawowym, analizowanym w naukach prawnych i pozaprawnych. Jest ujmowana jako wartość, zasada, postulat lub opis zachowań. Jej rdzeniem jest dostęp do informacji, który jest stopniowalny, może być pełny, niepełny albo zablokowany. Ograniczenia zmniejszania niepewności wynikają m.in. z prawnej ochrony tajemnic.

Polskie ramy wolności informacyjnej, dostępu do informacji publicznej i jej ponownego wykorzystywania a także ograniczeń w tym zakresie wyznaczają: akty prawa międzynarodowego i europejskiego, Konstytucja, ustawy zwykłe i liczne akty podstawowe. To, że regulacja prawna jest obszerna, rozproszona i wielopoziomowa, powoduje problemy terminologiczne. Ważniejsza wydaje się jednak nieuchwytność ogólnej idei porządkującej regulację. Zatem przystępując do prawniczej diagnozy, scharakteryzowano najpierw ogólnie, w autorskiej koncepcji projektowej, jej założenia, w tym główne idee i podstawowe pojęcia. Ta – zaakceptowana w konkursie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju – podstawa zespołowych interdyscyplinarnych prac, była w ich trakcie rozwijana i weryfikowana.

Projektowanie pierwszych takich badań było obarczone podwójnym ryzykiem. Po pierwsze, nie ma w Polsce wzorów budowy modeli regulacji w ujęciu przedmiotowym. Po drugie, nie są znane przykłady kompleksowego badania regulacji informacji i tajemnic. Ograniczenie tego ryzyka wymagało zespołowego precyzowania – w pierwszej fazie – zakresu i struktury badań naukowych i prac rozwojowych, aby mogły być one wykorzystane dla rozwiązywania przez władze publiczne problemów bieżących i długofalowych. Współdecydowali o tym Koordynatorzy poszczególnych zadań projektowych – głównie, lecz nie wyłącznie, z zakresu prawa administracyjnego i nauki administracji².

Odwołując się do ustaleń zawartych w monografii „Jawność i jej ograniczenia”³ oraz innych publikacjach projektowych zorientowanych na problemy bezpieczeństwa

² www.mrj.uksw.edu.pl.

³ G. Szpor (red. nauk.) *Jawność i jej ograniczenia*: t. 2, Z. Cieślak (red.), *Podstawy aksjologiczne*, 2013; t. 3, Z. Kmiecik (red.), *Skuteczność regulacji*, 2013; t. 4, M. Jaśkowska (red.), *Znaczenie orzecznictwa*, 2014; t. 5, A. Piskorz-Ryń (red.), *Dostęp i wykorzystywanie*, 2015; t. 6, A. Gryszczyńska (red.), *Struktura tajemnic*, 2014, 2 wyd. poszerzone, 2016; t. 8, C. Martysz (red.), *Postępowanie administracyjne*, 2014; t. 8, J. Gołaczyński (red.), *Postępowania sądowe*, 2015; t. 9, B. Szmulik (red.), *Zadania i kompetencje*, 2015; t. 10, J. Majewski (red.), *Przeciwdziałanie przestępczości*, 2015; t. 11, C. Mik (red.), *Standardy europejskie* 2015; t. 12, T. Bąkowski (red.), *Model regulacji*, 2016.

w Internecie i rozwiązywanie aktualnych problemów legislacyjnych⁴, można obecnie w pogłębiony sposób rozpatrywać na tle pojęć i idei główne problemy.

W pierwszym rozdziale tej książki analizowana jest adekwatność prawnej regulacji informacji do rozwoju stosunków społecznych i gospodarczych w XXI wieku oraz znaczenie przewyższenia rozproszenia naukowych badań, zwłaszcza administracyjnoprawnych, dla lepszego wykorzystania szans i redukowania zagrożeń.

Rozdział drugi ukazuje terminologiczny chaos cechujący dotychczasową regulację zagadnień informacyjnych, oraz potrzeby i możliwości zwiększania zrozumiałości, spójności i przejrzystości regulacji prawnej poprzez interdyscyplinarne uzgodnienia terminologiczne.

Trzeci rozdział skupiony jest na zakresie i strukturze regulacji jawności oraz hipotezie, że jej rozproszenie jest nieuniknione, ale obecnie jest ono nadmierne, toteż dla przełamania barier skuteczności potrzebna jest konsolidacja, a także rozważanie możliwości deregulacji.

W rozdziale czwartym prezentowane są ogólne idee porządkowania regulacji zagadnień informacyjnych, i rozważania jak dostosować regulację prawną do nowych potrzeb społecznych i gospodarczych.

Taki kwestionariusz wyznacza strukturę tej pracy, ale zagadnienia informacyjne traktować można także jako obszar referencyjny szerszych badań systemu prawa:

1. Jak regulować, żeby wykorzystać szanse i zredukować ryzyko?
2. Jak lokować nowe normy w systemie prawa, aby zapewnić spójność i przejrzystość?
3. Jakie metody i techniki regulacji stosować, aby przełamywać bariery skuteczności?
4. Czy potrzebny jest nowy paradygmat regulacji prawnej w społeczeństwie informacyjnym?

Porządek polityczno-organizacyjny w różnych wymiarach przestrzennych (układach globalnych i lokalnych) uwarunkowany jest m.in. stanem jawności i jej ograniczeń, na który wpływa regulacja prawna i jej skuteczność. Zatem nie tylko teoretyczne, ale i doniosłe znaczenie praktyczne, ma diagnozowanie w zespołowych badaniach – dla których zawarte w tym tomie ustalenia są wstępem i przewodnikiem – prawnych

⁴ Skoncentrowane na problemach bezpieczeństwa są tomy z serii Internet: G. Szpor (red.), Ochrona wolności własności, bezpieczeństwa, 2011; G. Szpor, W.R. Wiewirowski (red.), Prawnoinformatyczne problemy sieci portali i e-usług, 2012; G. Szpor (red.), Cloud computing. Przetwarzanie w Chmurach, 2013; G. Szpor (red.), Publiczne bazy danych i Big data, 2014; G. Szpor (red.), Internet rzeczy, Bezpieczeństwo w Smart city, 2015. Ponadto ukazały się publikacje projektowe zorientowane na rozwiązywanie aktualnych problemów legislacyjnych: A. Adamski, M. Leciak (red.), Model przeciwdziałania przestępczości, 2015; G. Szpor (red.), Modele dostępu do informacji o prawie, 2014; S. Dziekoński, P. Drobek (red.), Ochrona danych osobowych w Kościele, 2016; K. Czapllicki, Dokumenty tożsamości. Jawność i bezpieczeństwo, 2016; J. Golańczyński (red.), Wybrane dobre praktyki w zakresie usług elektronicznych, 2016; A. Gryszczyńska (red.), Rejestry publiczne. Jawność i interoperacyjność, 2016; A. Gryszczyńska, G. Szpor (red.), Leksykon tajemnic, 2016.

i pozaprawnych problemów związanych z jawnością oraz informacją chronioną przed nieuprawnionym ujawnieniem.

W odpowiadającej na wyzwania współczesności diagnozie, niezbędne jest uwzględnianie burzliwych przemian dokonujących się w skali globalnej, europejskiej i krajowej. Potrzebne jest także rozpoznanie uwarunkowań wynikających z cyfryzacji zasobów informacyjnych i transgraniczności przetwarzania danych w komunikacji elektronicznej, powodujących erozję klasycznie rozumianej suwerenności, a co za tym idzie również władztwa administracyjnego.

Grażyna Szpor

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

dyrektywa 96/9/WE	dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.3.1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.Urz. UE L Nr 77, s. 20)
dyrektywa 2001/29/WE	dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.5.2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.Urz. UE L Nr 167, s. 10)
dyrektywa 2003/98/WE	dyrektywa 2003/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 17.11.2003 r. w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dz.Urz. UE L Nr 345, s. 90)
dyrektywa 2007/2/WE	dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.3.2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz.Urz. UE L Nr 108, s. 1)
dyrektywa 2013/37/UE	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/37/UE z 26.6.2013 r. zmieniająca dyrektywę 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dz.Urz. UE L Nr 175, s. 1)
dyrektywa 2016/680	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW (Dz. Urz. UE L Nr 119, s. 89)
dyrektywa 2016/1148	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z 6.7.2016 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa

	sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii (Dz.Urz. UE L Nr 194, s. 1)
DziałAdmRzU	ustawa z 4.9.1997 r. o działach administracji rządowej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 543 ze zm.)
EKPC	Europejska Konwencja Praw Człowieka z 4.11.1950 r. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie, zmieniona Protokołami Nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem Nr 2
EwidLudU	ustawa z 24.9.2010 r. o ewidencji ludności (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 722 ze zm.)
InformatyzacjaU	ustawa z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1114)
InfPublU	ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1764 ze zm.)
InfPrzestrzU	ustawa z 4.3.2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. Nr 76, poz. 489 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 749 ze zm.)
KPP	Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz UE C Nr 326 z 2012 r., s. 391)
KRSU	ustawa z 24.5.2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1036 ze zm.)
KWU	ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 790 ze zm.)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U.z 1977 r. Nr 38 poz.167)
OchrBazDanU	ustawa z 27.7.2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. Nr 128, poz. 1402)
OchrDanOsU	ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 922)
OchrInfNiejU	ustawa z 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1167 ze zm.)

Wykaz skrótów

PodpisElekU	ustawa z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 262 ze zm.)
PolitRozwU	ustawa z 6.12.122006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 383 ze zm.)
PomSpołU	ustawa z 12.3.2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.)
PrAut	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 666 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1988 ze zm.)
PreodKart	ustawa z 17.5.1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 520 ze zm.)
PrTelekom	ustawa z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 689 ze zm.)
PZPU	ustawa z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2164 ze zm.)
RegSądPR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.12.2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316 ze zm.)
RegSejm	Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30.7.1992 r. (t.j. M.P. z 2012 r. poz. 32)
RMU	ustawa z 8.8.1996 r. o Radzie Ministrów (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 392 ze zm.)
rozporządzenie 910/2014	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z 23.7.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L Nr 257, s. 73)
RTVU	ustawa z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1531 ze zm.)
SysUbezpiepU	ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.)
ŚwUsłElekU	ustawa z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1030)
TFUE	Wersja skonsolidowana Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Nr 2010/C83/01) (Dz.Urz. UE C Nr 83 z 2010 r., s. 47)
TL	Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzony w Lizbonie dnia 13.12.2007 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569)

WykInfSektPublU	ustawa z 25.2.2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz.U. z 2016 r. poz. 352 ze zm.).
ZasobyArchU	ustawa z 14.7.1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1506 ze zm.)
ZNKU	ustawa z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)
ZTP	rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 20.6.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 283)

2. Czasopisma i publikatory

Ann. UMCS	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
Jur.	Jurysta
JZ	Juristenzeitung
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
LKV	Landes- und Kommunalverwaltung
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NP	Nowe Prawo
Pal.	Palestra
PB	Prawo Bankowe
PiP	Państwo i Prawo
PiŻ	Prawo i Życie
PL	Przegląd Legislacyjny
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prz.Pol.	Przegląd Policyjny
Prz.Sejm.	Przegląd Sejmowy
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny
R.Pr.	Radca Prawny
SI	Studia Iuridica
ST	Samorząd Terytorialny

WPP	Wojskowy Przegląd Prawniczy
ZN ASW	Zeszyty Naukowe Agencji Spraw Wewnętrznych
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

3. Inne skróty

art.	artykuł
CIP	program na rzecz konkurencyjności i innowacji
IoT	Internet of Things (Internet rzeczy)
ISA	program dotyczący rozwiązań interoperacyjnych dla europejskich administracji publicznych
Nr	numer
PZIP	Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa
s.	strona
TIK	technologie informacyjno-komunikacyjne

4. Piśmiennictwo

Jawność, t. 1 []	G. Szpor (red.), <i>Jawność i jej ograniczenia</i> : t. 2, Z. Cieślak (red.), <i>Podstawy aksjologiczne</i> , Warszawa 2013; t. 3, Z. Kmieciak (red.), <i>Skuteczność regulacji</i> , Warszawa 2013; t. 4, M. Jaśkowska (red.), <i>Znaczenie orzecznictwa</i> , Warszawa 2014; t. 5, A. Piskorz-Ryn (red.), <i>Dostęp i wykorzystywanie</i> , Warszawa 2015; t. 6, A. Gryszczyńska (red.), <i>Struktura tajemnic</i> , wyd. 1, Warszawa 2014, wyd. 2, Warszawa 2016; t. 7, C. Martysz (red.), <i>Postępowanie administracyjne</i> , Warszawa 2014; t. 8, J. Gołaczyński (red.), <i>Postępowania sądowe</i> , Warszawa 2015; t. 9, B. Szmulik (red.), <i>Zadania i kompetencje</i> , Warszawa 2015; t. 10, J. Majewski (red.), <i>Przeciwdziałanie przestępczości</i> , Warszawa 2015; t. 11, C. Mik (red.), <i>Standardy europejskie</i> , Warszawa 2015; t. 12, T. Bąkowski (red.), <i>Model regulacji</i> , Warszawa 2016.
------------------------	--

Literatura

- Abbate J.*, *Inventing the Internet*, Cambridge 1999
- Ackoff R.L.*, *From Data to Wisdom*, *Journal of Applied Systems Analysis* 1989, Nr 16
- Adamczewski P.*, *Słownik informatyczny*, Gliwice 2005
- Adamczewski Z.*, *Informacja przestrzenna w administracji*, w: *G. Szpor* (red.), *Wolność informacji i jej granice*, Katowice 1997
- Adamiak B.*, w: *R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel* (red.), *System Prawa Administracyjnego. Procesowe prawo administracyjne*, t. 9, Warszawa 2014
- Adamski A.* (red.), *Prawne aspekty nadużyć popełnionych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przetwarzania informacji, Przepięstwa komputerowe i ochrona informacji. Aspekty prawno-kryminalistyczne*, Kraków 2000
- Adamski A.*, *Karalność hackingu na podstawie przepisów kodeksu karnego z 1997 r.*, PS 1998, Nr 11-12
- Adamski A., Leciak M.* (red.), *Krajowy model regulacji prawnej przetwarzania danych w obszarze monitorowania, wykrywania i zapobiegania przestępstwom*, Warszawa 2015
- Adamski A.*, *Przepięstwa przeciwko ochronie informacji*, w: *G. Szpor* (red.), *Wolność informacji i jej granice*, Katowice 1997
- Albers M.*, *Information als neue Dimension im Recht*, *Rechtstheorie* 33 (2002), 61
- Albers M.*, *Informationelle Selbstbestimmung*, Baden-Baden 2005
- Aleksandrowicz T.R.*, *Komentarz do ustawy o dostępie do informacji publicznej*, Warszawa 2002, 2008
- Aleksandrowicz T.R.*, *Nowe technologie a zadania i kompetencje organów bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 2015
- Aleksandrowicz T.R.*, *Podstawy walki informacyjnej*, Warszawa 2016
- Arystoteles*, *Metafizyka*. Warszawa 1984
- Azzali G.*, *Prove penali e segreti*, Mediolan 1967
- Badowski M.*, *Access to spatial data in Europe-German perspective*, *Kobe Law Review* 2016
- Badowski M.*, *Die Europäisierung des Rechts der Bundesrepublik Deutschland am Beispiel der Richtlinie INSPIRE*, w: *I. Lipowicz*, *Die Europäisierung der öffentlichen Verwaltung*, Wiedeń 2010
- Badowski M.*, *Forma tekstowa w prawie niemieckim i nowelizacja regulacji w związku z unijnym wymogiem trwałości nośnika dokumentu*, www.mrj.uksw.edu.pl